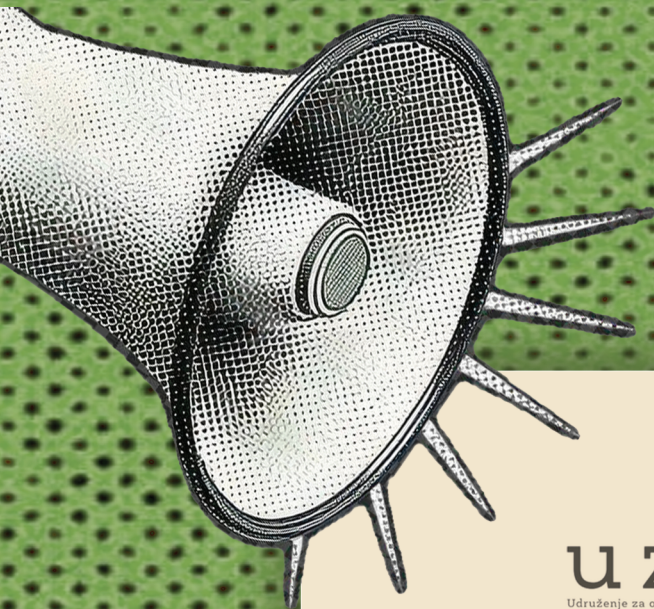

uzor
Udruženje za odgovorni i održivi razvoj

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava

ANALIZA DUBINSKIH INTERVJUA

PROFESIONALNI IZAZOVI, RODNA RAVNOPRAVNOST I POLITIČKI DISKURS U CRNOGORSKIM MEDIJIMA

Uvod

Mediji predstavljaju jedan od ključnih društvenih mehanizama za oblikovanje javnog diskursa, političkih narativa i društvenih vrijednosti. Njihova uloga posebno je važna u kontekstu promocije demokratskih principa, transparentnosti institucija i rodne ravnopravnosti. Upravo zbog toga položaj žena u medijima predstavlja značajan indikator šireg društvenog konteksta, profesionalnih standarda i odnosa moći koji oblikuju javni prostor.

U savremenim medijskim sistemima žene čine značajan dio zaposlenih u redakcijama, ali brojna istraživanja ukazuju na to da su i dalje nedovoljno zastupljene na pozicijama odlučivanja i u oblastima novinarstva koje imaju najveći politički i društveni uticaj. Istovremeno, novinarke se često suočavaju sa rodnim stereotipima, profesionalnim pritiscima i izazovima koji proizlaze iz specifične prirode novinarskog rada. U Crnoj Gori, medijski sektor dodatno je obilježen političkom polarizacijom, finansijskom nestabilnošću medija i ograničenim institucionalnim mehanizmima zaštite novinara. Ove okolnosti mogu imati poseban uticaj na profesionalni položaj žena u medijima, kao i na njihove mogućnosti za profesionalni razvoj i napredovanje.

U cilju dubljeg razumijevanja ovih pitanja sprovedeni su dubinski intervjui sa ženama koje profesionalno djeluju u crnogorskom medijskom sektoru. Intervjui su realizovani sa novinarkama i urednicama koje rade u televizijskim redakcijama, štampanim i online medijima, kao i sa freelance novinarkama koje sarađuju sa različitim medijskim platformama.

Ova publikacija objedinjeno prikazuje njihove profesionalne priče, izazove sa kojima se suočavaju u svakodnevnom radu, ali i njihove stavove o ulozi novinarki u oblikovanju političkog diskursa i javnog mnjenja. Kroz autentične glasove novinarki identifikovani su ključni izazovi u medijskom sektoru, ali i potencijalni pravci unapređenja profesionalnog položaja žena u medijima.

Profesionalni putevi novinarki u crnogorskim medijima

Profesionalne biografije sagovornica koje su učestvovala u ovom istraživanju pokazuju veliku raznolikost iskustava i profesionalnih putanja. Novinarke koje su učestvovala u intervjuima dolaze iz različitih medijskih okruženja – televizijskih redakcija, štampanih medija, online portala i freelance novinarstva.

Njihovo profesionalno iskustvo kreće se od nekoliko godina rada u medijima do više od dvije decenije profesionalnog angažmana. Većina sagovornica navodi da je njihov profesionalni put započeo kroz studentske prakse, pripravnicičke programe ili rad u studentskim medijima, što je predstavljalo prvi korak ka profesionalnom novinarstvu.

„Za profesionalno bavljenje novinarstvom odlučila sam se još tokom srednje škole. Nakon studija počela sam da radim kao pripravnica u televizijskoj redakciji, a danas sam reporterka već sedam godina.“

U brojnim redakcijama novinarke često obavljaju različite zadatke – od reporterskog rada i uređivanja sadržaja do vođenja emisija i koordinacije rada sa kolegama na terenu. Ovakva profesionalna fleksibilnost predstavlja karakteristiku savremenog novinarstva, ali i pokazuje visok nivo profesionalne adaptabilnosti novinarki u crnogorskim medijima.

Rodna pristrasnost u redakcijama

Iako većina sagovornica naglašava da u njihovim redakcijama postoji formalna ravnopravnost između muškaraca i žena, iskustva iz prakse ukazuju na postojanje suptilnih oblika rodne pristrasnosti.

Ova pristrasnost najčešće se manifestuje kroz stereotipne pretpostavke o tome koje su teme „prirodnije“ za žene, a koje za muškarce. Političko i istraživačko novinarstvo i dalje se često percipiraju kao oblasti u kojima dominiraju muškarci, dok se ženama ponekad dodjeljuju teme iz društvene ili svakodnevnice sfere.

„Često se očekuje da će se muškarci baviti političkim ili istraživačkim temama, dok se ženama dodjeljuju lakše dnevne teme.“

Rodna pristrasnost može se pojaviti i u odnosu sagovornika prema novinarkama, što utiče na pristup informacijama i dinamiku profesionalne komunikacije.

„Godinama sam pratila jednu političku temu i bila u stalnom kontaktu sa izvorima. Međutim, kada je moj kolega prvi put otišao na sastanak, dobio je informacije koje ja nijesam uspjela dobiti.“

Ovakva iskustva ukazuju na to da rodni stereotipi i dalje mogu uticati na percepciju profesionalnog autoriteta novinarki.

Institucionalna podrška i profesionalni pritisci

Novinarski rad u Crnoj Gori često podrazumijeva suočavanje sa različitim institucionalnim izazovima. Sagovornice naglašavaju da urednička podrška u redakcijama u većini slučajeva postoji, posebno kada je riječ o radu na političkim ili društveno osjetljivim temama.

Međutim, odnos institucija prema medijima često predstavlja dodatnu prepreku profesionalnom radu novinarki. Sagovornice navode da se često suočavaju sa sporim ili nepotpunim odgovorima institucija, kao i sa izbjegavanjem javnih izjava.

„Institucije često ignorišu pitanja ili dostave nepotpune odgovore, pa je potrebno više puta insistirati na informacijama koje su od javnog interesa.“

Pored institucionalnih prepreka, novinarke su često izložene negativnim reakcijama u javnom prostoru, naročito na društvenim mrežama. Online komentari i verbalni napadi predstavljaju sve češći oblik pritiska sa kojim se suočavaju novinari i novinarke.

Uloga novinarki u oblikovanju političkog diskursa

Intervjui pokazuju da novinarka imaju značajnu ulogu u oblikovanju javnog diskursa i predstavljanju političkih tema. Kroz profesionalno izvještavanje, novinarka doprinose informisanju građana i otvaranju društveno važnih pitanja.

Sagovornice ističu da žene u medijima često imaju dodatnu senzibilnost za pitanja rodne ravnopravnosti, što može doprinijeti uravnoteženijem predstavljanju žena u politici i javnom prostoru.

„Novinarke mogu bolje razumjeti izazove sa kojima se žene u politici suočavaju i samim tim ih autentičnije predstaviti javnosti.“

Istovremeno, njihov uticaj na politički diskurs zavisi od uredničke politike medija, ali i od šire društvene klime u kojoj mediji djeluju.

Svakodnevni izazovi novinarki

Novinarski posao često podrazumijeva rad u nepredvidivim i zahtjevnim okolnostima. Izvještavanje sa protesta, kriznih situacija ili političkih događaja zahtijeva visoku profesionalnu spremnost i ličnu hrabrost.

Sagovornice u intervjuima navode da novinarka često rade u zahtjevnim uslovima koji uključuju dug radni dan, rad na terenu i stalnu dostupnost.

„Cijeli dan je izbjegavala kamenice i gumene metke tokom sukoba policije i demonstranata, a zatim se vratila kući svojoj porodici kao da je čitav dan provela u kancelariji.“

Ovakvi primjeri pokazuju koliko novinarski posao može biti zahtjevan, ali i koliko profesionalne posvećenosti zahtijeva od novinarki.

Preporuke za unapređenje položaja žena u medijima

Na osnovu iskustava i stavova sagovornica, jasno je da unapređenje položaja žena u medijima zahtijeva koordinisane napore redakcija, medijskih vlasnika i institucija. Važno je razvijati programe profesionalnog usavršavanja i mentorstva koji će omogućiti novinarkama dodatni profesionalni razvoj i jačanje njihovih kapaciteta za rad u zahtjevnim novinarskim oblastima.

Redakcije i medijski vlasnici mogu doprinijeti stvaranju inkluzivnog radnog okruženja kroz transparentne kriterijume za napredovanje, podršku profesionalnom razvoju i jačanje uredničke nezavisnosti. Institucije bi, sa druge strane, trebalo da unaprijede transparentnost i komunikaciju sa medijima, kako bi novinarkama omogućile efikasniji pristup informacijama od javnog značaja.

Ključni uvidi istraživanja

Analiza dubinskih intervju sa novinarkama u Crnoj Gori ukazuje na nekoliko važnih obrazaca koji oblikuju profesionalni položaj žena u medijskom sektoru. Iako sagovornice dolaze iz različitih redakcija i medijskih platformi, njihova iskustva pokazuju niz sličnih izazova i profesionalnih okolnosti koje karakterišu rad novinarki u savremenom medijskom okruženju.

Jedan od najznačajnijih nalaza odnosi se na činjenicu da žene u mnogim redakcijama čine većinu zaposlenih, ali to ne znači nužno i ravnopravnu zastupljenost na pozicijama odlučivanja. Sagovornice ističu da žene aktivno učestvuju u svakodnevnom novinarskom radu i da su uključene u različite tematske oblasti, uključujući političko izvještavanje, društvene teme i istraživačko novinarstvo. Ipak, percepcija profesionalnog autoriteta novinarki i dalje može biti oblikovana rodnim stereotipima, naročito u komunikaciji sa sagovornicima iz političkog ili institucionalnog okruženja.

Drugi važan uvid odnosi se na odnos institucija prema medijima. Novinarke naglašavaju da sporost u dostavljanju informacija, nepotpuni odgovori ili izbjegavanje javnih izjava predstavljaju čest izazov u njihovom radu. Takve okolnosti otežavaju proces izvještavanja i zahtijevaju dodatni profesionalni napor kako bi se građanima pružile relevantne i tačne informacije.

Intervjui takođe ukazuju na značaj uredničke podrške u profesionalnom radu novinarki. Sagovornice naglašavaju da je podrška urednika ključna posebno kada je riječ o radu na politički osjetljivim temama ili temama koje izazivaju reakcije javnosti. Postojanje takve podrške doprinosi osjećaju profesionalne sigurnosti i omogućava novinarkama da se slobodnije bave društveno važnim temama.

Istovremeno, digitalni prostor predstavlja novi izazov za novinarke. Komentari na društvenim mrežama i portalima često uključuju lične ili rodno obojene kritike koje prevazilaze profesionalni okvir novinarskog rada. Iako većina sagovornica naglašava da takve komentare doživljava kao dio savremenog medijskog okruženja, jasno je da online prostor predstavlja dodatni izvor pritiska za žene u medijima.

Uprkos tim izazovima, intervjui pokazuju visok nivo profesionalne posvećenosti i otpornosti među novinarkama. Njihova spremnost da se bave kompleksnim društvenim i političkim temama, kao i kontinuirano profesionalno usavršavanje, predstavljaju važan doprinos razvoju profesionalnih standarda u crnogorskom novinarstvu.

Rodno senzitivno izvještavanje i profesionalna odgovornost

Jedna od tema koja se često pojavljuje u intervjuima odnosi se na značaj rodno senzitivnog pristupa u novinarskom radu. Sagovornice naglašavaju da svjesno nastoje voditi računa o načinu na koji predstavljaju sagovornike, koriste jezik u tekstovima i biraju perspektive kroz koje obrađuju određene teme.

Rodno senzitivno izvještavanje podrazumijeva izbjegavanje stereotipa, uravnoteženu zastupljenost različitih sagovornika i odgovoran pristup društvenim temama koje se tiču rodne ravnopravnosti. Novinarke u intervjuima ističu da profesionalni standardi novinarstva zahtijevaju upravo takav pristup, jer mediji imaju značajnu ulogu u oblikovanju percepcije društvenih grupa u javnom prostoru.

Istovremeno, sagovornice naglašavaju da rodno senzitivno izvještavanje ne treba posmatrati isključivo kao obavezu žena u medijima, već kao profesionalni standard koji treba da bude dio ukupne uredničke politike svakog medija. Takav pristup doprinosi kvalitetnijem informisanju javnosti i jačanju povjerenja građana u medije.

Preporuke za unapređenje profesionalnog položaja žena u medijima

Nalazi sprovedenih intervjuova ukazuju na potrebu za daljim unapređenjem profesionalnih i institucionalnih uslova rada u medijskom sektoru. Unapređenje položaja žena u medijima zahtijeva zajedničke napore redakcija, medijskih vlasnika, institucija i profesionalnih organizacija.

Prije svega, potrebno je razvijati programe edukacije i mentorstva koji bi omogućili novinarkama dodatni profesionalni razvoj i jačanje njihovih kapaciteta za rad u različitim oblastima novinarstva. Takvi programi mogu doprinijeti većoj vidljivosti žena u medijima i njihovom većem učešću u oblastima koje imaju značajan društveni i politički uticaj.

Redakcije i medijski vlasnici imaju važnu ulogu u stvaranju profesionalnog okruženja koje podstiče ravnopravnost i profesionalni razvoj zaposlenih. Transparentni kriterijumi za napredovanje, podrška profesionalnom usavršavanju i ravnomjerna raspodjela profesionalnih prilika predstavljaju ključne elemente takvog okruženja.

Institucije bi, sa druge strane, trebalo da unaprijede transparentnost i komunikaciju sa medijima. Efikasan pristup informacijama od javnog značaja predstavlja jedan od osnovnih preduslova za kvalitetno novinarstvo i odgovorno informisanje javnosti.

Zaključak

Dubinski intervjui sa novinarkama koje profesionalno djeluju u crnogorskom medijskom sektoru pružaju vrijedan uvid u njihove profesionalne izazove, iskustva i perspektive. Njihovi narativi ukazuju na složenu dinamiku medijskog sektora u kojem žene aktivno učestvuju u različitim segmentima novinarskog rada, ali se istovremeno suočavaju sa brojnim profesionalnim i društvenim izazovima.

Rodna pristrasnost u medijima često nije otvorena ili institucionalno formalizovana, već se manifestuje kroz suptilne profesionalne prakse i društvene percepcije koje utiču na profesionalni autoritet novinarki. Istovremeno, digitalni prostor i društvene mreže predstavljaju dodatni izazov, jer novinarkе nerijetko postaju meta negativnih komentara i online uznemiravanja.

Uprkos ovim izazovima, intervjui ukazuju na visok nivo profesionalne posvećenosti i otpornosti među novinarkama. Njihova spremnost da se bave društveno važnim temama, insistiraju na profesionalnim standardima i promovišu rodno odgovorno izvještavanje predstavlja važan doprinos razvoju demokratskog javnog prostora.

„(Ne)željene u javnom prostoru“ a uz podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava. Za sadržaj analize, sprovođenje aktivnosti i sve eventualne posljedice koje mogu nastati isključivo je odgovoran realizator projekta (UZOR). Stavovi iznijeti u analizi ne odražavaju nužno stavove Ministarstva.